

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГУНП
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

**Д. В. Голобородько, Б. О. Логвиненко,
М. А. Очеретяний, А. О. Собакарь**

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ
ПОЛІЦІЇ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАДАХ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА**

Методичні рекомендації

Дніпро
2019

УДК 342.95 + 351.74

О-64

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ 29.05.2019, протокол № 9*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Манжула А. А., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Донський В.В., кандидат юридичних наук, начальник юридичного відділу ГУНП в Дніпропетровській області.

О-64 Організація роботи дільничних офіцерів поліції в об'єднаних територіальних громадах на засадах партнерства: методичні рекомендації / Д. В. Голобородько, Б. О. Логвиненко, М. А. Очеретяний, А. О. Собакарь. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 68 с.

Методичні рекомендації призначено для курсантів, слухачів закладів вищої освіти МВС України зі специфічними умовами навчання, поліцейських територіальних підрозділів Національної поліції тощо.

РОЗРОБНИКИ: *Голобородько Д.В.* – доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності, кандидат юридичних наук, доцент, майор поліції; *Логвиненко Б. О.* – завідувач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності, доктор юридичних наук, доцент, майор поліції; *Очеретяний М.А.* – начальник управління превентивної діяльності ГУНП в Дніпропетровській області, кандидат юридичних наук, полковник поліції; *Собакарь А.О.* – інспектор відділу аналізу та планування управління превентивної діяльності ГУНП в Дніпропетровській області, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції.

© Автори, 2019

© ДДУВС, 2019

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Організація діяльності дільничних офіцерів поліції в об'єднаних територіальних громадах	5
2. Взаємодія дільничних офіцерів поліції з підрозділами Національної поліції та іншими органами влади	29
3. Основні форми взаємодії дільничних офіцерів поліції з громадою на засадах партнерства	41
4. Організація роботи дільничних офіцерів поліції зі зверненнями громадян	47
Корисні Інтернет-посилання	66
Рекомендовані джерела	66

ВСТУП

Право територіальних громад на добровільне об'єднання в об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ) відкрило широкі можливості для децентралізації та суттєво поліпшило показники розвитку у сільській місцевості. Разом із тим питання забезпечення публічної безпеки і порядку належать до повноважень Національної поліції України (далі – поліція), яка має створити нові дієві механізми взаємодії з громадою.

Принцип «Community Policing» сьогодні є пріоритетним у побудові нової моделі партнерських відносин між поліцією та суспільством. Відповідно, територіальні проекти, що впроваджуються локально, у перспективі можуть стати загальнодержавною основою поліцейської діяльності.

Зауважимо, що Дніпропетровська область є першим в Україні регіоном, де буде апробовано роботу дільничних офіцерів поліції (далі – ДОП) у новому форматі. Проектом передбачено, що у кожній територіальній громаді житиме та працюватиме поліцейський, який опікуватиметься виключно безпекою та захистом цієї громади. Рішення про запуск проекту «Поліцейський офіцер громади» у Дніпропетровській області пов'язано з тим, що саме у цьому регіоні створено найбільшу в Україні кількість ОТГ (60 громад). Відтак, мешканці громад потребують особливої системи безпеки, передусім завдяки роботі поліцейського, який би опікувався виключно питаннями захисту мешканців цієї громади. На цьому 29.11.2018 наголосив Голова Національної поліції України С.М. Князев під час презентації проекту.

Метою представлених методичних рекомендацій є ознайомлення курсантів, слухачів вищих навчальних закладів МВС України зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, а також поліцейських територіальних підрозділів Національної поліції із організацією роботи дільничних офіцерів поліції в об'єднаних територіальних громадах на засадах партнерства.

1. Організація діяльності дільничних офіцерів поліції в об'єднаних територіальних громадах

У розділі розміщено закріплену в нормативно-правових актах різної юридичної сили правову основу діяльності дільничних офіцерів поліції в об'єднаних територіальних громадах, визначено організаційні засади та особливості такої діяльності.

Нормативні акти, що регламентують діяльність поліцейського офіцера громади: Конституція України, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, Загальна декларація прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Положення про службу, відомчі нормативно-правові акти. В свою чергу, повноваження та принципи, на яких ґрунтується діяльність дільничного офіцера поліції, визначені Законом України «Про Національну поліцію» та наказом МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції».

Відповідно до наказу МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» ДОП здійснюють свою діяльність відповідно до Конституції України, законів України «Про Національну поліцію», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», інших актів законодавства України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України.

ДОП є посадовою особою Національної поліції, на яку покладено виконання завдань служби дільничних офіцерів поліції та яку наділено повноваженнями відповідно до законодавства.

Повноваження дільничного офіцера визначено Розділом IV «Повноваження поліції» Закону України «Про Національну поліцію», іншими законами України та наказом МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції».

Стаття 23. Закону України «Про Національну поліцію»:

1. Поліція відповідно до покладених на неї завдань:

1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану

на запобігання вчиненню правопорушень;

2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

6) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності;

7) розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом;

8) у випадках, визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання;

9) доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

10) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях;

11) регулює дорожній рух та здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

12) здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом;

13) видає відповідно до закону дозволу на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видає та погоджує дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху;

14) вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я;

15) вживає заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; встановлює особу за невпізнаним трупом;

16) забезпечує безпеку взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом;

17) у межах своєї компетенції, визначеної законом, здійснює контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі;

18) вживає заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї;

19) здійснює охорону об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також бере участь у здійсненні державної охорони;

20) здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності;

21) здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ;

22) здійснює у визначеному законом порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин;

23) здійснює контроль у межах своєї компетенції, визначеної законом, за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення;

24) сприяє забезпеченню відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості;

25) виконує в межах компетенції запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону та міжнародних договорів України;

26) здійснює оперативно-розшукову діяльність відповідно до закону¹.

¹ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 37.

Згідно з наказом МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» **завданнями ДОП є:**

1) діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності;

2) взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням й утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку;

3) виконання завдань, спрямованих на дотримання прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

4) ужиття заходів для взяття на облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота, підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем єдиної інформаційної системи МВС;

5) співпраця з групами реагування патрульної поліції (далі – ГРПП) щодо застосування превентивних заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень та/або перебувають на превентивних обліках поліції;

6) інформування чергової частини органу (підрозділу) поліції у разі отримання від населення відомостей про осіб, які мають наміри вчинити кримінальні правопорушення або їх учинили, розшукуваних злочинців, осіб, які зникли безвісти;

7) організація та контроль діяльності помічника ДОП, що полягає в плануванні роботи, наданні відповідних доручень та навчанні методиці й тактиці роботи на поліцейській дільниці, перевірці якості, повноти та об'єктивності складених ним матеріалів;

8) підтримання професійного рівня шляхом навчання в системі службової підготовки та самопідготовки².

Основні напрями діяльності ДОП:

1) здійснення профілактичної роботи, спрямованої на запобігання вчиненню кримінальних та інших правопорушень;

2) виявлення причин та умов, що призводять до вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень, ужиття у межах компетенції заходів для їх усунення;

3) ужиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

4) здійснення своєчасного реагування на заяви та повідомлення про

² Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. *Офіційний вісник України* від 08.09.2017.

кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

5) у випадках, визначених законом, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;

6) доставляння у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

7) ужиття всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали від торгівлі людьми;

8) ужиття заходів для запобігання вчиненню насильства в сім'ї та його припинення;

9) здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система;

10) взаємодія відповідно до законодавства у межах контрольованих прикордонних районів з дільничними інспекторами прикордонної служби щодо проведення превентивних заходів з протидії нелегальній міграції та іншій протиправній діяльності на державному кордоні, отримання інформації про шляхи проникнення та накопичення контрабандних товарів, а також мешканців населених пунктів, розташованих поблизу державного кордону, які здійснюють незаконні операції з переміщення товарів;

11) вжиття заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку під час примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), а також заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних виконавців, приватних виконавців та інших осіб, які беруть участь у вчиненні виконавчих дій, здійснення приводу у виконавчому провадженні;

12) участь у межах повноважень, передбачених законом, у здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі³.

ДОП з метою виконання своїх обов'язків можуть:

1) вимагати від осіб пред'явлення документів, що посвідчують їх

³ Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. *Офіційний вісник України* від 08.09.2017. № 70.

особу, та інших документів у випадках, визначених статтею 32 Закону України «Про Національну поліцію»;

2) опитувати осіб у випадках, визначених статтею 33 Закону України «Про Національну поліцію»;

3) застосовувати заходи, передбачені статтями 30, 31 Закону України «Про Національну поліцію»;

4) затримувати підозрюваних у вчиненні кримінального або адміністративного правопорушення, доставляти таких осіб до поліцейської станції або органу (підрозділу) поліції. Відомості стосовно осіб, доставлених до поліцейської станції, фіксуються в журналі обліку доставлених осіб, які вчинили адміністративні правопорушення (далі – Журнал), передбаченому Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженою наказом МВС від 06 листопада 2015 року № 1376. За наявності технічної можливості Журнал ведеться в електронному вигляді;

5) у випадках, визначених законом, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймати рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання;

6) відповідно до статті 38 Закону України «Про Національну поліцію» проникати до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках;

7) здійснювати заходи з контролю за дотриманням обмежень, установлених Законом України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»;

8) здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами порядку та правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, вибухових речовин та матеріалів, боєприпасів, на які поширюється дозвільна система, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил використання;

9) здійснювати в межах, визначених Законом України «Про Національну поліцію», поліцейське піклування;

10) застосовувати поліцейські заходи примусу у випадках та порядку, визначених Законом України «Про Національну поліцію»;

11) здійснювати превентивні поліцейські заходи, передбачені частиною першою статті 31 Закону України «Про Національну поліцію», з метою отримання та перевірки інформації стосовно причетності до вчинення кримінальних або інших правопорушень осіб, які мешкають на закріпленій дільниці;

12) залучати ГРПП для надання допомоги при затриманні та достав-

лянні осіб, які вчинили правопорушення, виконанні ухвал суду про привід свідків та підозрюваних до суду та в інших необхідних випадках за погодженням з керівництвом патрульної поліції територіального (відокремленого) підрозділу поліції;

13) проводити перевірку прибуття звільнених осіб до місця проживання в порядку, встановленому законодавством та визначеному статтею 20 Закону України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк»;

14) вживати у взаємодії зі службою у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій заходів щодо встановлення особи дитини, місця її проживання, відомостей про батьків або осіб, які їх замінюють, інших родичів, місця їх проживання (перебування) у разі надходження повідомлення про дитину, яка залишилась без батьківського піклування⁴.

ДОП у своїй роботі керуються загальними принципами діяльності поліції (статті 6-11 Закону України «Про Національну поліцію»). Ці ж принципи продубльовано у наказі МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції».

Стаття 6. Верховенство права

1. Поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

2. Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини⁵.

Стаття 7. Дотримання прав і свобод людини

1. Під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації.

2. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за

⁴ Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції». *Офіційний вісник України* від 08.09.2017.

⁵ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції.

3. Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або відсутня необхідність подальшого застосування таких заходів.

4. Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів до припинення таких дій та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про вищезазначені факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності.

У разі виявлення таких дій поліцейський зобов'язаний повідомити про це орган досудового розслідування, уповноважений на розслідування відповідних злочинів, вчинених поліцейськими.

5. У діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками⁶.

Стаття 8. Законність

1. Поліція діє лише на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що визначені Конституцією та законами України.

2. Поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази.

3. Накази, розпорядження та доручення вищих органів, керівників, посадових та службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституції та законів України⁷.

Стаття 9. Відкритість та прозорість

1. Поліція здійснює свою діяльність на засадах відкритості та прозорості в межах, визначених Конституцією та законами України.

⁶ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

⁷ Там само.

2. Поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку.

3. Поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законами України.

4. Поліція може оприлюднити (поширити) інформацію з обмеженим доступом лише у випадках та в порядку, визначених законами України.

5. Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність поліції, обов'язково оприлюднюються на веб-порталі центрального органу управління поліції. Нормативно-правові акти з обмеженим доступом оприлюднюються у випадках та в порядку, визначених законами України.

6. Проекти нормативно-правових актів, які стосуються прав та свободи людини, обов'язково проходять громадське обговорення в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ⁸.

Стаття 10. Політична нейтральність

1. Поліція забезпечує захист прав та свобод людини незалежно від її політичних переконань та партійної приналежності.

2. Поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань.

3. В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, що мають символіку політичних партій, та проводити політичну діяльність.

4. Поліцейським заборонено висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження в політичних цілях⁹.

Важливо зазначити, що у підрозділах поліції не допускається діяльність політичних партій, рухів та інших громадських об'єднань, що мають політичну мету. Під час виконання службових обов'язків працівники поліції незалежні від впливу будь-яких політичних чи громадських об'єднань.

Тобто політична нейтральність поліції полягає в тому, що поліцейський під час виконання службових обов'язків повинен об'єктивно і

⁸ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

⁹ Там само.

неупереджено виконувати законні накази (розпорядження) осіб, яким він підпорядкований, та своїх особистих переконань; поліцейський не може демонструвати свої політичні погляди та вчиняти інші дії, що будь-яким способом можуть засвідчувати його особливе ставлення до певних політичних сил, партій чи блоків; не має права утворювати політичні партії, блоки та бути їх членом, брати участь у страйках та акціях громадської непокори. Крім того, поліцейському забороняється брати участь у передвиборній агітації. В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, що мають символіку політичних партій.

Стаття 11. Взаємодія з населенням на засадах партнерства

1. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на вирішення їхніх потреб.

2. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад.

3. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

4. Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України¹⁰.

Стаття 12. Безперервність

1. Поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час доби звернутися за допомогою до поліції або поліцейського.

2. Поліція не має права відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень стосовно забезпечення прав і свобод людини, юридичних осіб, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань з посиленням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня¹¹.

Окремо наголосимо, що за статтею 5 «Взаємодія поліції з органами державної влади та органами місцевого самоврядування» Закону України «Про Національну поліцію» поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної вла-

¹⁰ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

¹¹ Там само.

ди, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів.

Взаємодію з населенням реалізовано відповідно до вимог наказу МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції».

ДОП з метою впровадження принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства організовує роботу за такими напрямками:

1) протидія злочинності, профілактика правопорушень та охорона публічного порядку за участю населення;

2) співпраця з органами місцевого самоврядування, представниками територіальних громад, населенням, керівниками підприємств, соціальних, навчальних та культурних закладів, закладів захисту дітей з метою реалізації принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства, обмін інформацією для подальшого її використання під час виконання службових обов'язків;

3) визначення спільних пріоритетних напрямів роботи та її оцінювання з урахуванням думки і потреб громадськості.

ДОП проводить відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. Інформує про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності на відповідній території.

ДОП у межах поліцейської дільниці проводить серед населення роз'яснювальну роботу для формування у населення правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ з метою підняття іміджу поліції та про способи захисту і самооборони від злочинних посягань.

ДОП у взаємодії з органами соціального захисту населення місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, службами у справах дітей, благодійними, громадськими організаціями, представниками територіальних громад, спеціалізованими установами для осіб, які відбули покарання, здійснює роботу із запобігання вчиненню правопорушень, у тому числі стосовно осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах.

ДОП формує пропозиції щодо:

1) усунення причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень;

2) ужиття заходів з метою запобігання вчиненню насильства в сім'ї, надання соціальних послуг особам/сім'ям, які перебувають у

складних життєвих обставинах;

3) створення громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону та/або призупинення (припинення) діяльності таких формувань, які неналежним чином виконують свої обов'язки, визначені нормами Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»;

4) покращення матеріально-технічного забезпечення поліцейської станції та умов роботи;

5) надання необхідної допомоги особі, яка постраждала від торгівлі людьми¹².

ДОП здійснює прийом населення у приміщенні поліцейської станції або іншому місці. Усі звернення, отримані під час прийому громадян, реєструються відповідно до Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затвердженої наказом МВС від 06 листопада 2015 року № 1377.

При виявленні на території поліцейської дільниці інших порушень, реагування на які не належить до повноважень поліції, ДОП інформує про це відповідні уповноважені органи.

ДОП співпрацює з представниками громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, надає допомогу в організації їх діяльності, бере участь у проведенні спільних нарад, під час яких розробляються та погоджуються заходи із забезпечення публічної безпеки і порядку на територіях обслуговування та взаємодії з патрульною поліцією (далі – ПП) та ГРПП.

ДОП проводить разом з виконавчими органами місцевого самоврядування звірки кількості громадських формувань з охорони громадського порядку та їх членів, зареєстрованих відповідно до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», подає пропозиції щодо їх діяльності, виконання статутних прав та обов'язків.

Особливості організації роботи ДОП в територіальній громаді

Поліцейська дільниця – територія, що обслуговується ДОП, із чисельністю населення, що не перевищує 6 тис. осіб у сільській місцевості та 7 тис. осіб – у містах.

Поліцейська станція – службове приміщення, що надається ДОП

¹² Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. *Офіційний вісник України* від 08.09.2017. № 70.

для виконання покладених на нього завдань із забезпечення правопорядку в межах поліцейської дільниці.

ДОП при здійсненні своїх повноважень взаємодіють з органами (підрозділами) поліції, центральними та місцевими органами виконавчої влади.

ДОП зобов'язаний виконувати службові функції на закріпленій за ним поліцейській дільниці в **однострій з табельною вогнепальною зброєю, засобами зв'язку та спецзасобами**¹³.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» об'єднана територіальна громада, адміністративним центром якої визначено місто, є міською територіальною громадою; центром якої визначено селище – селищною; центром якої визначено село – сільською¹⁴.

Завдання, основні напрями діяльності та повноваження ДОП

Організація та контроль за роботою ДОП покладаються на заступника начальника територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції, який відповідно до розподілу функціональних обов'язків координує діяльність ДОП та начальника відділу (сектору) превенції територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції.

Організаційно-розпорядчим актом керівника територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції за ДОП закріплюється поліцейська дільниця, якій присвоюється відповідний порядковий номер.

Територія поліцейської дільниці (її розміри та межі) визначається, а за необхідності – змінюється керівником відділу (відділення) поліції за поданням заступника керівника, який відповідно до розподілу функціональних обов'язків координує діяльність ДОП.

Надання інформації керівникам виконавчих органів місцевого самоврядування щодо призначення ДОП та закріплення за ним відповідної поліцейської дільниці здійснюється керівником органу поліції.

ДОП веде **контрольно-наглядову справу**, в якій містяться відомості щодо:

1) особливостей території обслуговування, розташування й режиму роботи підприємств, установ та організацій, об'єктів дозвільної системи, контактів відповідальних осіб органів місцевого самоврядування, інших довідкових та інформаційних матеріалів щодо території обслуго-

¹³ Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. *Офіційний вісник України* від 08.09.2017. № 70.

¹⁴ Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 року № 157-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 91.

вування;

- 2) кількості населення на території;
- 3) кількості скоєних на поліцейській дільниці кримінальних правопорушень, обставин, які призводять до їх скоєння;
- 4) прикмет осіб, які підозрюються у скоєнні або скоїли кримінальні правопорушення;
- 5) викрадених речей та транспортних засобів, які перебувають у розшуку;
- 6) місць концентрації осіб, схильних до скоєння правопорушень;
- 7) сил та засобів, які залучаються до охорони публічного порядку на поліцейській дільниці.

ДОП працює за планом, який затверджується керівником відділу (відділення) поліції та розробляється з урахуванням пріоритетів громади у сфері публічної безпеки та порядку, оперативної обстановки на дільниці.

У своїй роботі ДОП взаємодіє з іншими органами та підрозділами поліції шляхом обміну інформацією, участі в плануванні та реалізації спільних заходів, що проводяться за наказом керівника відділу (відділення) поліції.

Використання ДОП та їх помічників поза межами закріплених за ними поліцейських дільниць та для виконання завдань, не пов'язаних з їх службовими обов'язками, здійснюється у виняткових випадках за наказами керівників територіальних органів (підрозділів) поліції.

На період тривалої відсутності ДОП (відпустки, навчання, хвороба, відрадження) його обов'язки покладаються на іншого ДОП або помічника ДОП з обов'язковим інформуванням відповідних виконавчих органів місцевого самоврядування.

Межі поліцейської дільниці визначаються керівником відділу (відділення) поліції з урахуванням площі території та специфіки регіону.

Залежно від стану криміногенної обстановки на дільниці вказані критерії можуть бути чинником для введення додаткових посад ДОП, старшого ДОП, помічника ДОП або утворення додаткової поліцейської дільниці.

Превентивна (профілактична) робота ДОП

Превентивна (профілактична) робота ДОП – діяльність, передбачена законодавством України, що спрямована на попередження кримінальних та інших правопорушень, перевірку дотримання обмежень, установлених законом щодо осіб, які перебувають на превентивному обліку, здійснення поліцейського піклування.

Превентивний облік – комплекс заходів у діяльності ДОП, спрямованих на підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем єдиної інформаційної системи МВС (далі – ЄІС МВС) про осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота.

ДОП здійснює превентивні заходи щодо осіб, схильних до вчинення правопорушень, та осіб, які перебувають на обліку в органах поліції, для попередження вчинення ними правопорушень із залученням до цієї роботи громадськості.

ДОП ставить на превентивний облік та в межах своєї компетенції проводить профілактичну роботу з:

1) особами, звільненими з місць позбавлення волі, які відбували покарання за умисний злочин і в яких судимість не знято або не погашено в установленому законом порядку;

2) особами, яким винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї.

ДОП в установленому порядку ініціює встановлення адміністративного нагляду щодо осіб, звільнених з місць позбавлення волі, які за ознаками судимості підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі».

На підставі аналізу додержання раніше судимими особами встановлених судом обмежень, визначених Законом України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», ДОП подає керівнику відділу (відділення) поліції пропозиції щодо продовження адміністративного нагляду.

ДОП вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень. Припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення.

ДОП виявляє на поліцейській ділянці осіб, які вчиняють насильство в сім'ї (домашнє насильство) або схильні до такої поведінки, та вживає превентивних заходів, передбачених законодавством і спрямованих на запобігання правопорушенням, пов'язаним з насильством у сім'ї, відповідно до норм Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Рішення про поставлення особи на превентивний облік приймає керівник відділу (відділення) поліції або його заступник на підставі наданих ДОП матеріалів.

Відомості про таких осіб заносяться до ЄІС МВС.

Внесення зазначених відомостей до ЄІС МВС покладається на начальника сектору превенції територіального (відокремленого) підрозділу поліції або працівника цього сектору, до обов'язків якого входить ор-

ганізація роботи з особами, які перебувають на превентивному обліку.

У ДОП зберігаються відомості про осіб, які перебувають на превентивному обліку та проживають на території, закріпленій за відповідною поліцейською дільницею.

Облікові справи (далі – ОС) заводяться стосовно раніше судимих осіб, щодо яких установлено адміністративний нагляд, та осіб, засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо ці особи після відбування покарання або умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, незважаючи на попередження поліції, систематично порушують публічний порядок і права громадян, учиняють інші правопорушення.

ОС реєструються ДОП в підрозділі документального забезпечення територіального (відокремленого) підрозділу поліції.

ОС зберігаються у начальника сектору превенції територіального (відокремленого) підрозділу поліції або працівника цього сектору. З моменту закінчення строку перебування на обліку особи вказаної категорії ОС передається на архівне зберігання в передбачені законодавством строки.

У разі зміни постійного місця проживання особи, стосовно якої працівниками поліції проводяться превентивні заходи, до підрозділу поліції за територіальністю в стислі строки надсилається відповідна інформація.

Забороняється зняття з обліку особи, яка перебуває на превентивному обліку та переїхала на нове місце проживання, без надходження з відповідного територіального (відокремленого) підрозділу поліції підтвердної інформації про поставлення її на облік в зазначеному місці.

Адміністративний нагляд припиняється постановою судді за поданням начальника органу Національної поліції: у разі погашення або зняття судимості з особи, яка перебуває під наглядом; достроково, якщо піднаглядний перестав бути небезпечним для суспільства і позитивно характеризується за місцем роботи і проживання.

Адміністративний нагляд автоматично припиняється: після закінчення терміну, на який його встановлено, якщо органом Національної поліції не подано клопотання про продовження нагляду або суддя відмовив у продовженні нагляду; у разі засудження піднаглядного до позбавлення волі і направлення його до місця відбування покарання; у разі смерті піднаглядного.

Управління та координацію роботи ДОП у центральному органі управління поліцією здійснює управління дільничних офіцерів поліції

Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України.

Управління та координацію роботи ДОП у територіальному органі поліції здійснюють відділи (сектори) дільничних офіцерів поліції управлінь превентивної діяльності головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

Управління та координацію роботи ДОП на рівні територіального (відокремленого) підрозділу поліції здійснює відповідний відділ, сектор превенції цього підрозділу.

Для належного виконання службових обов'язків ДОП (у разі необхідності) надаються службові приміщення (поліцейська станція) в межах визначеної поліцейської дільниці.

При розгляді питання про виділення службового приміщення під поліцейську станцію враховується можливість розміщення в ньому для спільної роботи ДОП, його помічника, працівників ГРПП та представників громадськості, забезпечення належними умовами для виконання покладених на них завдань.

Приміщення поліцейської станції забезпечується:

1) необхідною оргтехнікою та витратними матеріалами до неї, можливістю формувати та користуватися базами даних, що входять до ЄІС МВС, та мережею Інтернет, металеву шафою (сейфом) для зберігання службової документації, стаціонарними засобами зв'язку та спеціальними засобами індивідуального захисту;

2) табличкою із підсвічуванням з написом «Поліцейська станція» та із зазначеними на ній телефонами ДОП та чергового територіального (відокремленого) підрозділу поліції;

3) меблями (столи, стільці, шафи для одягу та паперів) та інвентарем (інформаційні стенди, сейфи, вогнегасники, індивідуальні аптечки);

4) службовою документацією (настінний план поліцейської дільниці, контрольна-наглядова справа поліцейської дільниці, Журнал, ця Інструкція, нормативно-правові акти МВС, які регулюють діяльність поліції, організаційно-розпорядчі акти Національної поліції України);

5) спеціальною юридичною літературою¹⁵.

Для виконання покладених на ДОП завдань відповідно до законодавства України ДОП **забезпечуються автомобільним транспортом.**

Керівництво об'єднаної територіальної громади в межах чинного законодавства сприяє ДОП в його роботі.

¹⁵ Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. *Офіційний вісник України* від 08.09.2017. № 70.

Надання поліцейським офіцером громади послуг населенню на території обслуговування

Надання поліцейських послуг ДОП здійснюється у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Забезпечення публічної безпеки і порядку здійснюється в порядку, визначеному Розділом IV «Повноваження поліції» та Розділом V «Поліцейські заходи» Закону «Про Національну поліцію» та інших нормативних актів.

Публічна (громадська) безпека – стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин, викликаних криміногенною ситуацією, стихійним лихом, катастрофами, аваріями, пожежами, епідеміями та іншими надзвичайними подіями.

Публічний (громадський) порядок – система суспільних відносин, які складаються і розвиваються в громадських місцях під впливом правових та соціальних норм, спрямованих на забезпечення нормального функціонування установ, організацій, громадських об'єднань, праці й відпочинку громадян, повагу до їх честі, людської гідності та громадської моралі.

Правопорядок – система суспільних відносин, які врегульовані нормами права.

Вимога охорони та забезпечення публічної безпеки і порядку означає підтримання встановлених правовими актами правил поведінки і стосунків між людьми, які перебувають у громадських (публічних) місцях, запобігання загрози їхньому життю, здоров'ю та майну з боку джерел підвищеної небезпеки (транспортні засоби, вогнепальна зброя тощо) чи непередбачених дій натовпу або внаслідок аварій, пожеж, стихійних лих, катастроф та інших надзвичайних подій.

Останнє фактично означає **надання поліцейських послуг ДОП у визначених сферах у межах своєї компетенції** державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Для забезпечення публічної безпеки і порядку поліцейський офіцер громади повинен:

- знати кількість нарядів патрульної поліції, які задіяні до забезпечення публічної безпеки в межах території поліцейської дільниці, режим їх роботи та маршрути патрулювання, порядок організації взаємодії;
- здійснювати постійний моніторинг стану правопорядку на поліцейській дільниці, аналізувати кількість та характер учинених на території обслуговування правопорушень, наявну інформацію про осіб, які можуть бути причетними до їх учинення, у тому числі з тих, що перебувають на обліках поліції;
- інформувати наряди патрульної поліції про зміни в оперативній обстановці, осіб, які здатні вчинити правопорушення. При вчиненні кримінального правопорушення, про яке йому стало відомо, – залучати наряди патрульної поліції до затримання правопорушників за гарячими слідами у межах поліцейської дільниці, що обслуговується;
- разом з нарядами патрульної поліції, членами громадських формувань з охорони громадського порядку здійснювати обхід дільниці, перевірку під'їздів будинків, горищ та підвальних приміщень з метою виявлення осіб, схильних до скоєння адміністративних та кримінальних правопорушень, їх припинення. Під час несення служби надавати рекомендації працівникам патрульної поліції щодо форм і методів профілактичної роботи;
- у межах компетенції надавати допомогу наряди патрульної поліції в оформленні матеріалів перевірок за фактами вчинення правопорушень, складанні адміністративних та інших матеріалів;
- при пожежах, катастрофах, стихійних лихах та інших надзвичайних подіях у взаємодії з нарядами патрульної поліції вживати необхідних заходів щодо рятування людей, надання їм першої медичної допомоги, а також з охорони майна, що залишається без нагляду, своєчасно повідомляти про ці обставини черговому територіального органу поліції.

Відповідно до статті 29 Закону України «Про Національну поліцію» ДОП може здійснювати поліцейські заходи.

1. Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

2. Поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції. Обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним.

3. Обраний поліцейський захід є законним, якщо він визначений законом. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України.

4. Обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам.

5. Застосований поліцейський захід є пропорційним, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди.

6. Обраний поліцейський захід є ефективним, якщо його застосування забезпечує виконання повноважень поліції.

7. Поліцейський захід припиняється, якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною або якщо немає необхідності в подальшому застосуванні такого заходу¹⁶.

Відповідно до вищезгаданого Закону поліція може застосовувати **такі превентивні заходи:**

- 1) перевірка документів особи;
- 2) опитування особи;
- 3) поверхнева перевірка і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;
- 11) поліцейське піклування¹⁷.

Також під час проведення превентивних поліцейських заходів по-

¹⁶ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

¹⁷ Там само.

ліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Поліція під час виконання повноважень, визначених коментованим законом, уповноважена застосовувати **такі заходи примусу:**

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї¹⁸.

Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби:

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії;
- 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо);
- 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
- 5) засоби примусової зупинки транспорту;
- 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;
- 7) службові собаки та службові коні;
- 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії;
- 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу;
- 10) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;
- 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії;
- 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;

¹⁸ Там само.

13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби¹⁹.

Поліцейський за жодних обставин не може застосовувати заходи примусу, не визначені цим Законом.

Не є заходом примусу використання поліцейським засобів індивідуального захисту (шоломів, бронежилетів та іншого спеціального екіпірування).

Поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату.

Норми забезпечення підрозділів поліції спеціальними засобами та вогнепальною зброєю встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

Поліцейський може зупиняти транспортні засоби в разі, якщо:

- водій порушив Правила дорожнього руху;
- є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;
- є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, яка свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;
 - якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;
 - якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;
 - якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;
 - якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху;
 - якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;
 - якщо порушено порядок визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв;

¹⁹ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

- якщо зупинка транспортного засобу, який зареєстрований в іншій країні, здійснюється з метою виявлення його передачі у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту²⁰.

Поліцейський зобов'язаний зупиняти транспортні засоби у разі:

- якщо є інформація, що свідчить про порушення власником транспортного засобу митних правил, виявлені органами доходів і зборів відповідно до Митного кодексу України, а саме: порушення строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту іншого транспортного засобу особистого користування, використання такого транспортного засобу для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, розкомплектування чи передачу у володіння, користування або розпорядження такого транспортного засобу особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту;

- якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб, який зареєстрований в іншій країні, не зареєстрований в Україні у встановлені законодавством строки чи перебуває на території України з порушенням строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту, чи використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, чи переданий у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту.

Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки.

Поліцейський уповноважений вимагати від особи (осіб) залишити визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей, для збереження та фіксації слідів правопорушення.

Поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей.

²⁰ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

Поліція уповноважена затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення, а також іншими законами України.

Відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально виведених для цього приміщеннях починається з моменту її фактичного затримання.

Поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі. На вимогу особи поліцейський зобов'язаний повідомити про причини застосування ним відповідних заходів.

Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється на підставах та в порядку, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється шляхом вилучення речі в її фактичного володільця, обмеження її перенесення або перевезення.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про тимчасове обмеження фактичного володіння річчю особи, а також зобов'язаний скласти протокол про здійснення тимчасового обмеження фактичного володіння річчю та вручити протокол цій особі.

Тимчасове обмеження пересування особи та перенесення або перевезення речі негайно припиняється, якщо немає необхідності здійснювати такий захід.

Згідно зі статтею 40 Закону України «Про Національну поліцію» поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою:

- 1) попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб;
- 2) забезпечення дотримання правил дорожнього руху.

Інформація про змонтовану/розміщену автоматичну фототехніку і

відеотехніку повинна бути розміщена на видному місці²¹.

Надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги – ці заходи здійснюються дільничним офіцером в порядку, визначеному статтею 41 «Поліцейське піклування» Закону України «Про Національну поліцію».

2. Взаємодія дільничних офіцерів поліції з підрозділами Національної поліції та іншими органами влади

У даному розділі запропоновано окреслення і визначення особливостей взаємодії дільничних офіцерів поліції з підрозділами Національної поліції та іншими органами влади в об'єднаних територіальних громадах.

Відповідно до **Наказу МВС України «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні» від 07.07.2017 № 575** про надходження до органу, підрозділу поліції заяви або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення уповноважений працівник чергової частини зобов'язаний негайно доповісти керівникові органу досудового розслідування, який визначає слідчого, що здійснюватиме досудове розслідування, а також поінформувати керівника органу, підрозділу поліції²².

Слідчий невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) та розпочати розслідування.

Начальники ГУНП, їх територіальних (відокремлених) підрозділів

²¹ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

²² Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції». *Офіційний вісник України* від 08.09.2017. № 70.

є відповідальними за організацію своєчасного направлення на місце події слідчо-оперативної групи (далі – СОГ) у повному складі, інших працівників органу, підрозділу поліції залежно від обставин та характеру вчиненого кримінального правопорушення та доставляння за необхідності до місця події спеціалістів інших органів.

Після надходження до органу, підрозділу поліції інформації про вчинення кримінального правопорушення та внесення інформації до ЄРДР під керівництвом начальника органу, підрозділу поліції здійснюється комплекс першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, у тому числі за дорученням слідчого, спрямованих на встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та з'ясування всіх обставин події.

Першочергові заходи та невідкладні слідчі (розшукові) дії можуть передбачати:

- проведення огляду місця події;
- переслідування і затримання правопорушників за слідами або указаними потерпілими і очевидцями напрямками переміщення правопорушника або за результатами роботи службового собаки, організація загороджувальних заходів, у тому числі в місцях можливого перебування або появи правопорушників;
- проведення розшукових заходів у місцях перебування осіб, схильних до вчинення правопорушень (у тому числі збуту викраденого майна);
- виявлення свідків та очевидців події, опитування (у разі внесення відомостей в ЄРДР – допит) з цією метою осіб, які проживають або працюють поблизу місця вчиненого діяння, а також осіб, які могли перебувати на можливих шляхах руху правопорушника до та від місця події;
- установа базових станцій операторів мобільного (рухомого) зв'язку, що обслуговують територію, на якій знаходиться місце вчинення злочину, та можливих напрямків руху особи, яка його вчинила, а також інших місць з урахуванням обставин кримінального правопорушення;
- проведення поквартирного чи подвірного обходу для збирання відомостей про подію, обстеження місцевості в районі вчинення кримінального правопорушення, виявлення загублених, викинутих правопорушником знарядь учиненого діяння, інших предметів, отримання додаткової інформації про подію та осіб, які вчинили кримінальне правопорушення;
- орієнтування особового складу органів та підрозділів поліції на

території обслуговування, на якій учинено кримінальне правопорушення, та суміжних територіях, а також (за необхідності) представників громадськості про характер, час, місце і спосіб учинення кримінального правопорушення, кількість осіб, які його вчинили, їх зовнішність, прикмети викраденого та про інші відомості, що мають значення для встановлення правопорушників та їх розшуку;

- використання можливостей баз (банків) даних єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України та інших інформаційних ресурсів, а також засобів масової інформації;

- перевірку осіб за базами (банками) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, та іншими інформаційними ресурсами, передбаченими статтями 26, 27 Закону України «Про Національну поліцію»;

- інші передбачені законодавством заходи та дії, необхідні для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

У разі якщо в результаті проведених першочергових заходів і невідкладних слідчих (розшукових) дій не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, керівник органу, підрозділу поліції організовує і забезпечує подальшу роботу з розкриття цього кримінального правопорушення.

СОГ створюються при чергових частинах органів та підрозділів поліції. Склад цих груп формується з числа працівників поліції відповідно до графіка чергування, затвердженого керівником органу, підрозділу поліції та погодженого з керівником органу досудового розслідування.

До складу СОГ включаються слідчий (старший СОГ), працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а також (за необхідності) кінолог зі службовим собакою.

Завданням СОГ є виявлення, фіксація, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили.

Після прибуття на місце події члени СОГ з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення, установлюють свідків, прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, та ймовірні шляхи їх руху. У разі необхідності вживають заходів для переслідування транспортних засобів, якими заволоділи особи, що вчинили кримінальне правопорушення, або тих, що використовувалися при його вчиненні.

Беруть участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються в учиненні цих кримінальних правопорушень.

Слідчий на місці події:

1) керує діями інших членів СОГ та відповідає за якість проведення огляду місця події; разом з іншими членами СОГ, залученими спеціалістами, запрошеними потерпілими, свідками та іншими учасниками кримінального провадження в установленому КПК України порядку фіксує відомості щодо обставин учинення кримінального правопорушення; вилучає речі і документи, які мають значення для кримінального провадження, та речі, вилучені з обігу, у тому числі матеріальні об'єкти, придатні для з'ясування обставин, що підлягають доказуванню, забезпечує в установленому порядку їх належне зберігання для подальшого направлення для проведення судової експертизи; має право заборонити будь-якій особі перебувати на місці огляду або залишати його до закінчення огляду та вчиняти будь-які дії, що заважають проведенню огляду;

2) за наявності підстав інформує уповноваженого працівника чергової частини про залучення додаткових сил і засобів для фіксування всіх обставин учиненого кримінального правопорушення;

3) за необхідності після початку кримінального провадження допитує про обставини вчиненого кримінального правопорушення заявника, потерпілого, свідків та інших учасників кримінального провадження; надає письмові доручення працівникам оперативних підрозділів про проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні.

Працівник оперативного підрозділу на місці події:

1) здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учиненого кримінального правопорушення, збору відомостей, що можуть бути використані як докази;

2) установлює час, місце і обставини вчинення кримінального правопорушення; кількість осіб, які його вчинили, їх прикмети; наявність у них зброї, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися через опір потерпілих або при подоланні перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок руху осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, інші відомості, необхідні для їх встановлення; використовує наявні джерела оперативної інформації з метою розкриття кримінального правопорушення;

3) негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) дій або негласних слідчих (розшукових) дій;

4) виконує письмові доручення слідчого про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Під час їх виконання користується повноваженнями слідчого.

Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) на місці події:

1) надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок;

2) з використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складає плани і схеми, виготовляє графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей;

3) виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення;

4) проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення;

5) відповідає за якісну фіксацію всієї слідової інформації, повноту відображених про це даних у протоколі огляду та схемі (плані) до нього.

Дільничний офіцер поліції на місці події:

1) до прибуття СОГ забезпечує охорону місця події, збереження слідів учиненого кримінального правопорушення та в разі необхідності організовує надання невідкладної медичної допомоги потерпілим особам;

2) з'ясовує обставини вчиненого кримінального правопорушення, установлює свідків, очевидців події, прикмети правопорушників, збирає інші відомості, що можуть бути використані як докази;

3) інформує уповноваженого працівника чергової частини органу, підрозділу поліції про обставини вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для вжиття невідкладних заходів щодо їх затримання;

4) з прибуттям СОГ негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин учинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.

Кінолог на місці події:

1) за узгодженням зі слідчим визначає межі огляду місця події і порядок його проведення з метою виявлення слідів і предметів, які ма-

ють значення для застосування службового собаки, на основі наявної інформації визначає доцільність його застосування;

2) уживає заходів для розшуку та затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, шляхом застосування службового собаки по запахових слідах, речах і предметах, залишених на місці події, а також з метою пошуку слідів і предметів, які мають значення для розкриття і розслідування кримінального правопорушення;

3) бере участь у блокуванні місця вчинення кримінального правопорушення, його огляді, виявленні, фіксації, вилученні і зберіганні предметів і слідів, які можуть бути використані для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки;

4) позначає місця виявлення на шляху слідування службового собаки предметів і речей, які можуть бути використані для пошуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки;

5) доводить до відома керівника СОГ інформацію про можливе походження запахоносіїв (слідів, предметів), виявлених на місці події, та їх використання для розкриття та розслідування кримінального правопорушення;

б) використовуючи отриману інформацію, застосовує службового собаку для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, за її запаховими слідами;

7) обстежує за допомогою службового собаки прилеглу до місця події територію та можливі місця укриття особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (горища і підвали прилеглих будівель, які не є житлом чи іншим володінням особи, незамкнені сховища, лісопаркові зони, кар'єри тощо);

8) разом з іншими працівниками поліції бере участь у переслідуванні та затриманні осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, застосовує при цьому службового собаку;

9) за відсутності можливостей застосування службового собаки або в разі втрати ним сліду діє за вказівкою керівника СОГ.

У разі вчинення особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликають значний суспільний резонанс, керівник органу, підрозділу поліції (у разі його відсутності - особа, яка виконує його обов'язки) зобов'язаний особисто виїхати на місце пригоди, забезпечити проведення огляду місця події СОГ, організувати належну взаємодію між працівниками поліції при проведенні першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, забезпечити залучення дода-

ткових сил та засобів, надання іншої необхідної допомоги членам СОГ для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

Залучення спеціалізованої пересувної лабораторії та працівників Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України до огляду місця події за окремими видами вчинених кримінальних правопорушень здійснюється відповідно до вимог Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затвердженої наказом МВС України від 03.11.2015 № 1339.

Нормативно-правові акти, що регулюють взаємодію суб'єктів щодо превенції правопорушень:

– Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) (ст. 6 – державні органи, громадські організації, трудові колективи розробляють і здійснюють заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню);

– закони України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року; «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року (ст. 25); «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року (ст. 38);

– Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затверджена наказом МВС України від 28 липня 2017 р. № 650

Окремо слід зазначити нормативно-правові акти, що регулюють діяльність ОТГ, правовий статус правоохоронних громадських формувань та колегіальних органів, які створюються при органах місцевого самоврядування та місцевих державних адміністраціях для розгляду справ про адміністративні правопорушення – Положення про адміністративні комісії.

Процес превенції адміністративних правопорушень і взаємодія суб'єктів визначається нормами, що регулюють процедуру розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення.

Відповідно до статті 282 КУпАП, встановивши причини та умови, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, ДОП вносить у відповідний державний орган, громадську організацію або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин та

умов²³.

Згідно зі статтею 21 КУпАП передбачено також його взаємодію шляхом передачі матеріалів про адміністративні правопорушення на розгляд товариських судів, громадських організацій чи трудових колективів. Крім того, взаємодія у профілактиці адміністративних деліктів здійснюється на підставі норм, що передбачають здійснення заходів адміністративного попередження²⁴.

Серед суб'єктів превенції правопорушень важливе місце посідають підрозділи превентивної діяльності Національної поліції, зокрема ДОП. Їх діяльність в багатьох аспектах визначає стан превентивної і профілактичної роботи у цілому.

До організаційних заходів діяльності ДОП з профілактики слід віднести роз'яснювальну роботу серед населення, правову пропаганду, організаційну допомогу громадським формуванням, взаємодію із засобами масової інформації на території ОТГ.

Значне місце посідає узагальнення й розповсюдження позитивного досвіду, проведення різних зборів, семінарів, нарад, конференцій, тренінгів присвячених профілактиці правопорушень. Всі ці дії безпосередньо не породжують правових наслідків, але вони проводяться на підставі адміністративно-правових норм і тому впливають на організацію і забезпечення публічного порядку та безпеки.

Принципи профілактичної діяльності ДОП

До соціально-правових належать принципи, які мають загальносоціальний характер і реалізуються у профілактичній діяльності поліції щодо адміністративних правопорушень, незалежно від рівня та місця того чи іншого органу, а також від обійманої поліцейським, який здійснює профілактичну роботу, посади.

Значення соціально-правових принципів полягає в тому, що на основі цих принципів здійснюються головні соціальні (моральні, юридичні) завдання профілактичної діяльності поліції, зокрема дільничного офіцера поліції. У зв'язку з цим такі принципи часто закріплено на законодавчому рівні.

До соціально-правових принципів можна віднести:

- законність, тобто здійснення ДОП профілактичних заходів на підставі неухильного дотримання законодавства та законних інтересів осіб, залучених до сфери профілактики;

²³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984, додаток до № 51, ст.1122.

²⁴ Там само.

- гуманізм, застосування переважно методів виховання і переконання, що передбачають вжиття примусових заходів лише після вичерпання всіх інших заходів впливу;
- соціальна справедливість, тобто застосування ДОП заходів профілактичного впливу, адекватних його цілям, недопущення їх надлишкової інтенсивності;
- застосування таких заходів, незалежно від соціального статусу осіб, які підлягають профілактиці;
- поєднання гласності та професійної таємниці, тобто поряд з обов'язком ДОП систематично висвітлювати у засобах масової інформації та державній статистиці відомості про стан профілактики адміністративних правопорушень поліцейські зобов'язані не розголошувати державну та службову таємниці, а також відомості, що стосуються особистого життя громадян, принижують їх честь і гідність, отримані у процесі службової діяльності (крім випадків, передбачених законодавством).

До організаційних належать принципи, на основі яких створюється та функціонує система діяльності органів Національної поліції щодо профілактики адміністративних та кримінальних правопорушень. Застосування вказаних принципів дозволяє раціонально розподілити компетенцію між суб'єктами, усунути паралелізм та дублювання в реалізації функцій профілактичної діяльності.

До таких принципів належать:

- плановість;
- цілеспрямованість;
- безперервність;
- принцип головної ланки;
- маневреність;
- пропорційність відповідальності;
- розмежування компетенції;
- оптимальність та ефективність;
- узгодженість дій з іншими суб'єктами профілактичної діяльності.

Серед організаційних принципів на особливу увагу заслуговує принцип узгодженості дій ДОП з іншими суб'єктами, оскільки від дотримання цього принципу залежить як ефективність превентивної діяльності, так і ефективність функціонування системи профілактики адміністративних та кримінальних правопорушень.

Слід виділити такі групи завдань ДОП щодо профілактики адміністративних правопорушень:

- 1) захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, інтересів суспільства і держави від деліктних посягань;
- 2) забезпечення публічної безпеки та порядку;
- 3) змістовні завдання, тобто такі, що розкривають зміст діяльності ДОП щодо профілактики адміністративних правопорушень, а саме:
 - виявлення та аналіз причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень, вживання заходів для їх усунення;
 - виявлення осіб, протиправні дії яких дають підстави для застосування до них відповідних заходів запобіжного впливу;
 - встановлення осіб, що готуються до вчинення правопорушення або посягають на його скоєння, вживання заходів для припинення правопорушень;
 - правове виховання населення, роз'яснювальна робота з питань забезпечення публічного порядку і боротьби із правопорушеннями, інформування населення про засоби правомірного захисту від протиправних посягань.

Форми взаємодії ДОП з органами влади і місцевого самоврядування з профілактики правопорушень

Однією з традиційних форм взаємодії служби ДОП з місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування в організації профілактичної діяльності громадських формувань є участь представників зазначених суб'єктів в координаційних структурах. Такою структурою за місцем проживання громадян є громадські пункти охорони порядку (далі – ГПОП).

Органи державної влади та місцевого самоврядування організовують і спрямовують діяльність рад громадських пунктів охорони порядку:

- забезпечують їх взаємодію з державними органами, громадськими організаціями та органами громадської самодіяльності;
- заслуховують звіти про роботу рад громадських пунктів, а також повідомлення керівників підприємств, установ та організацій, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, з питань надання допомоги радам громадських пунктів охорони порядку.

Вважаємо, що така форма потребує трансформації через невідповідність вимогам сьогодення.

Взаємодія ДОП з громадськістю, населенням і засобами масової інформації

Ефективність забезпечення правопорядку у більшості залежить від безпосереднього зв'язку поліції з громадськістю, населенням і засобами масової інформації. Правоохоронна практика свідчить, що, спираючись на підтримку громадськості, населення і засоби масової інформації, поліція більш успішно вирішує задачі із забезпечення публічного порядку і безпеки.

Серед іншого, важливою умовою успішного виконання задач і функцій, які покладені на поліцію, є підтримання ними зв'язку із засобами масової інформації.

Контакти з журналістами та іншими представниками засобів масової інформації можуть включати надання їм допомоги в отриманні та перевірці інформації (проведення інтерв'ю, ознайомлення з матеріалами, залучення представників преси для участі в рейдах, патрулюванні й інших заходах).

З найбільш актуальних питань сьогодення в діяльності ДОП та інших підрозділах поліції проводяться звіти перед населенням, прес-конференції, брифінги, прийоми, зустрічі представників преси з керівниками органів та підрозділів поліції, а для більш ефективного та об'єктивного розширення і зміцнення взаємозв'язків в засобах масової інформації здійснюються висвітлення практичних результатів за напрямками діяльності.

Залежно від характеру відокремлюється декілька видів взаємодії, кожний з яких має свої особливості. Зокрема, класифікація взаємодії ДОП і ЗМІ може бути проведена за такими критеріями: 1) мета; 2) характер зв'язків; 3) спосіб вирішення завдань; 4) кількість учасників; 5) час і тривалість спільних дій; 6) напрями; 7) відношення до системи або підсистеми органів, що здійснюють взаємодію; 8) ступінь конспірації або конфіденційності; 9) організаційно-правова форма; 10) підстави виникнення; 11) спрямованість функціонування.

Більш глибокому з'ясуванню сутності взаємодії сприятиме аналіз структури та змісту кожного з різновидів взаємодії:

- так, **за метою** взаємодія буває постійною та тимчасовою;
- за **характером зв'язків** між взаємодіючими суб'єктами – безпосередньою та опосередкованою;
- за **способом вирішення завдань** – у вигляді спільного або самостійного функціонування взаємодіючих сторін;
- за **часом і тривалістю** – постійною, разовою та тимчасовою;
- за **напрямами** – стратегічною, оперативною і тактичною;

- за **ступенем конспірації або конфіденційності** – гласною і негласною;
- за **організаційно-правовою формою** – координаційною, субординаційною і реординаційною;
- за **підставами виникнення** – регламентованою, за вказівкою вищих органів, ініціативною;
- за **спрямованістю функціонування** – позитивною і негативною.

Стосовно форм взаємодії при розробці їх дефініції необхідно врахувати такі обставини: а) спосіб організації взаємодії; б) методи керівництва і координації спільних дій; в) правові основи організації спільної діяльності; г) форми прояву функцій різних суб'єктів щодо взаємодії.

Визначальне місце у превенції правопорушень, забезпеченні публічної безпеки та порядку належить ДОП, адже саме на них покладено основний обсяг правоохоронних функцій поліції, що втілюються на території поліцейської дільниці (території ОТГ).

Основними формами взаємодії ДОП з органами державної влади та органами місцевого самоврядування з питань діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку є:

- 1) проведення нарад за участю керівників громадських формувань з охорони громадського порядку, на яких розробляються та погоджуються спільні заходи із забезпечення правопорядку на територіях обслуговування;
- 2) заслуховування звітів керівників громадських формувань з охорони громадського порядку щодо участі їх членів в охороні громадського порядку, проведенні спільних з органами поліції профілактичних рейдів та інших відпрацювань територій населених пунктів;
- 3) розгляд стану матеріально-технічного забезпечення громадських формувань з охорони громадського порядку;
- 4) заохочення членів громадських формувань з охорони громадського порядку у встановленому законодавством порядку;
- 5) проведення звірок наявної кількості громадських формувань з охорони громадського порядку та їх членів, зареєстрованих відповідно до Закону «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»;
- б) вирішення питань щодо відновлення, створення нових та припинення діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку²⁵.

²⁵ Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. *Офіційний вісник України*. 08.09.2017. № 70.

У цілому, узгоджена робота органів публічної адміністрації в ОТГ є запорукою належного рівня забезпечення публічного порядку і безпеки.

3. Основні форми взаємодії дільничних офіцерів поліції з громадою на засадах партнерства

В межах даного розділу запропоновано огляд форм взаємодії дільничних офіцерів поліції з громадою на засадах партнерства.

Ефективній реалізації принципу партнерства сприяє нормативно-правова база, яку утворюють такі джерела:

- Конституція України від 28.06.1996;
- Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015;
- Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22.06.2000;
- Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції»;
- Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України».

Конституція України

Стаття 36. Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей²⁶.

Закон України «Про Національну поліцію»

Стаття 11. Взаємодія з населенням на засадах партнерства

1. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

2. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції

²⁶ Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад.

3. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

4. Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України²⁷.

Стаття 88. Взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування

1. Керівники територіальних органів поліції повинні не менше одного разу на два місяці проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування на рівнях областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. На таких зустрічах обговорюється діяльність поліції, визначаються поточні проблеми та обираються найефективніші способи їх вирішення.

2. Керівники територіальних органів поліції з метою підвищення авторитету та довіри населення до поліції систематично інформують громадськість про стан правопорядку, заходи, які вживаються щодо попередження правопорушень²⁸.

Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»

Стаття 1. Засади участі громадян в охороні громадського порядку і державного кордону

Громадяни України відповідно до Конституції України мають право створювати в установленому цим Законом порядку громадські об'єднання для участі в охороні громадського порядку і державного кордону, **сприяння** органам місцевого самоврядування, **правоохоронним органам**, Державній прикордонній службі України та органам виконавчої влади, а також посадовим особам у **запобіганні та припиненні адміністративних правопорушень і злочинів**, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин.

Громадські формування з охорони громадського порядку і держа-

²⁷ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

²⁸ Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

вного кордону можуть бути створені на засадах громадської самодіяльності як зведені загони громадських формувань, спеціалізовані загони (групи) сприяння Національній поліції та Державній прикордонній службі України, асоціації громадських формувань тощо²⁹.

Наказ МВС від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції»

У закріпленій наказом Інструкції містяться норми щодо взаємодії поліції та суспільства.

I. Загальні положення.

3. Дільничні офіцери поліції (далі – ДОП) провадять свою діяльність на принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства.

II. Завдання, основні напрями діяльності та повноваження ДОП.

1. Завданнями ДОП є:

1) діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності.

Особливостям взаємодії з населенням служби дільничних офіцерів поліції присвячено Розділ III Інструкції про організацію діяльності відповідної служби.

Розділ III «Взаємодія з населенням» Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженої Наказом МВС від 28.07.2017 № 650.

ДОП з метою впровадження принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства організовує роботу за такими напрямками: 1) протидія злочинності, профілактика правопорушень та охорона публічного порядку за участю населення; 2) співпраця з органами місцевого самоврядування, представниками територіальних громад, населенням, керівниками підприємств, соціальних, навчальних та культурних закладів, закладів захисту дітей з метою реалізації принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства, обмін інформацією для подальшого її використання під час виконання службових обов'язків; 3) визначення спіль-

²⁹ Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 40. Ст. 338.

них пріоритетних напрямів роботи та її оцінювання з урахуванням думки і потреб громадськості³⁰.

У рамках організації роботи на поліцейській дільниці та з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням ДОП проводить відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування областей, районів, міст та сіл. Під час таких зустрічей населення інформується про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності на відповідній території обслуговування.

В межах території поліцейської дільниці ДОП проводить роз'яснювальну роботу серед населення для формування в останнього правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ з метою підняття іміджу поліції та про способи захисту і самооборони від злочинних посягань.

У взаємодії з органами соціального захисту населення місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, службами у справах дітей, благодійними, громадськими організаціями, представниками територіальних громад, спеціалізованими установами для осіб, які відбули покарання, здійснюється робота із запобігання вчиненню правопорушень, у тому числі стосовно осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Для більш ефективного виконання покладених на нього функцій ДОП формує пропозиції щодо: 1) усунення причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень; 2) ужиття заходів з метою запобігання вчиненню насильства в сім'ї, надання соціальних послуг особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах; 3) створення громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону та/або призупинення (припинення) діяльності таких формувань, які неналежним чином виконують свої обов'язки, визначені нормами Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»; 4) покращення матеріально-технічного забезпечення поліцейської станції та умов роботи; 5) надання необхідної допомоги особі, яка постраждала від торгівлі людьми.

Важливим аспектом налагодження партнерських стосунків між поліцією та суспільством є спілкування. Серед іншого ДОП здійснює прийом населення у приміщенні поліцейської станції або іншому місці. Усі звернення, отримані під час прийому громадян, реєструються відповідно до Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і

³⁰ Наказ МВС від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. *Офіційний вісник України* від 08.09.2017. № 70.

повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затвердженої наказом МВС від 06 листопада 2015 року № 1377. При виявленні на території поліцейської дільниці інших порушень, реагування на які не належить до повноважень поліції, ДОП інформує про це відповідні уповноважені органи (наприклад, податкових, митних тощо).

Стосовно участі громадського активу у забезпеченні публічної безпеки і порядку ДОП співпрацює з представниками громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, надає допомогу в організації їх діяльності, бере участь у проведенні спільних нарад, під час яких розробляються та погоджуються заходи із забезпечення публічної безпеки і порядку на територіях обслуговування та взаємодії з патрульною поліцією.

ДОП проводить разом з виконавчими органами місцевого самоврядування звірки кількості громадських формувань з охорони громадського порядку та їх членів, зареєстрованих відповідно до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», подає пропозиції щодо їх діяльності, виконання статутних прав та обов'язків.

Під формою адміністративної діяльності поліції розуміються однорідні за своїм характером та правовою природою групи адміністративних дій, що мають зовнішній вираз, і за допомогою яких забезпечуються охорона прав громадян, громадський порядок, громадська безпека, здійснюється протидія правопорушенням, надаються адміністративні послуги та забезпечується керівництво службами та підрозділами поліції.

Форми адміністративної діяльності можна поділити на неправові, тобто такі, що не спричиняють правових наслідків (правового ефекту), і правові, які спричиняють юридичні наслідки (правовий ефект).

Правові форми адміністративної діяльності поліції – це здійснювані на підставі і з метою виконання закону виконавчо-розпорядчі дії. Правові форми пов'язані з утворенням і застосуванням норм права: видання актів поліції; укладення договорів; здійснення інших юридично значущих дій.

Неправові форми – це повсякденні і різноманітні її прояви, які позбавлені юридичної оболонки і наслідків. Вони не пов'язані з реалізацією розпорядчих повноважень органів внутрішніх справ і не призводять до встановлення правових норм, виникнення, зміни і припинення правовідносин: це організаційно-технічні заходи; громадсько-організаційні заходи.

Як слушно зазначив зарубіжний фахівець С. Вайт, «роль поліції вже не полягає просто у забезпеченні правопорядку шляхом застосу-

вання сили чи примусу, а й передбачає надання послуг – для громадян і разом із громадянами».

За змістом форми взаємодії ДОП та громади можна розуміти практичне вираження спільних узгоджених дій поліції та громади з протидії правопорушенням на території ОТГ.

Такими формами можна вважати:

- 1) спільну розробку і здійснення заходів щодо охорони громадського порядку;
- 2) узгодження самостійних дій з охорони громадського порядку і громадської безпеки;
- 3) обмін інформацією, що становить спільний інтерес (інформаційна взаємодія);
- 4) допомогу з боку ДОП громадським формуванням у проведенні заходів щодо забезпечення публічного порядку і безпеки.

Як зазначалося у попередніх розділах методичних рекомендацій, питання взаємодії поліції та суспільства сьогодні не є всебічно регламентованим, що створює простір для впровадження у практичну діяльність місцевих програм та новацій.

Нижче пропонується звернути увагу на огляд перспективних форм для практичної реалізації організації діяльності ДОП в ОТГ на засадах партнерства, що передбачають не лише види діяльності поліцейських, а й заходи для їх спільної реалізації:

Громадський актив (представники активу ОТГ, селищ, сіл, районів, старости). ДОП запрошує таких осіб до поліцейської станції, де проводить тренінги, презентує роздаткові матеріали з питань особистої та сусідської безпеки. Далі вже громадські активісти проводять зустрічі з місцевими мешканцями, здійснюють правопросвітницьку та правороз'яснювальну роботу.

Анонси. ДОП анонсують зустрічі з місцевими мешканцями та програму таких зустрічей (запобігання крадіжкам, вживанню наркотиків, профілактика правопорушень серед неповнолітніх осіб тощо).

Презентації. ДОП забезпечує створення контенту для наочних матеріалів з гострих соціальних тем та поліцейської діяльності, демонстрація яких у громадських місцях забезпечується керівництвом ОТГ та активом.

Волонтери-реєстратори. Громадські активісти сприяють проведенню особистого прийому громадян ДОП. Таким чином звільняється час поліцейських та забезпечується оперативне перенаправлення відвідувачів до установ і організацій, до сфери повноважень яких віднесено вирішення питання в ОТГ.

Спільні патрулі. Поліцейські разом з представниками активу ОТГ проводять спільне патрулювання для більшої обізнаності про проблеми і потреби громади, налагодження контакту та покращення стану правопорядку на території обслуговування, особливо в період масових заходів різного характеру на території громади.

Звітна підтримка. Допомога громадських активістів у підготовці та проведенні громадських обговорень (сільських сходів, звітів про поліцейську діяльність) з проблем публічної безпеки і порядку, інших питань, що належать до компетенції поліції і турбують мешканців ОТГ.

Месенджер. Використання діючих телекомунікаційних сервісів для обміну миттєвими повідомленнями із поліцією для оперативного інформування про злочини та інші правопорушення на території обслуговування ДОП в ОТГ. Прикладом може слугувати створення чату в «Whatsapp» за участю представників державних служб, активу та поліції.

ОТГ. Взаємодія з керівниками ОТГ щодо визначення місць розташування та базового оснащення поліцейських станцій для більш ефективно організації служби щодо забезпечення публічної безпеки та порядку.

«Громадське око». Організація короткострокових курсів для громадського активу щодо спостереження та оперативного інформування ДОП про стан дотримання правопорядку в ОТГ, оперативне реагування на правопорушення.

Шкільний ДОП. Організація роботи ДОП у закладах освіти, розміщених на території ОТГ для запобігання вчиненню правопорушень неповнолітніми і малолітніми особами та налагодження взаємодії з педагогами і батьками.

«Пенсіонер». Проведення ДОП коротких лекцій (курсів) для літніх людей щодо попередження основних способів шахрайств, інших категорій правопорушень, де літні люди можуть виступають як потерпілі. Такі заходи можуть проходитися в освітніх та культурних закладах, розташованих в ОТГ, для охоплення максимальної кількості учасників.

4. Організація роботи дільничних офіцерів поліції зі зверненнями громадян

У розділі розкрито організацію роботи ДОП зі зверненнями громадян та порядок здійснення особистого прийому.

Закон України «Про звернення громадян» дає громадянам України право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядуван-

ня, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення.

Під зверненнями громадян слід розуміти викладені в письмовій чи усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

Пропозиція (зауваження) – звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендації щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки про врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, удосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної й іншої сфер діяльності держави і суспільства.

Заява (клопотання) – звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності.

Клопотання – письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав або свобод тощо.

Скарга – звернення з вимогою про відновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

Звернення може бути подано окремою особою (індивідуальне) або групою осіб (колективне). Звернення може бути усним чи письмовим. Звернення може бути подане в електронній формі.

До звернень громадян висуваються такі вимоги:

1) звернення адресуються органам державної влади і місцевого самоврядування, установам, організаціям незалежно від форм власності, об'єднанням громадян чи посадовим особам, до повноважень яких відноситься рішення поставлених у зверненнях питань;

2) у зверненні повинні бути зазначені прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть поставленого питання, зауваження, пропозиції, заяви або скарги, прохання або вимоги;

3) звернення може бути усним (викладеним громадянином і запи-

саним посадовою особою на особистому прийомі) або письмовим, надісланим поштою чи переданим громадянином у відповідний орган, установу особисто або через уповноважену ним особу;

4) звернення в інтересах громадянина може бути подано іншою особою, трудовим колективом або організацією, яка здійснює правозахисну діяльність, якщо вони отримали від громадянина відповідні повноваження, оформлені згідно із законодавством;

5) звернення може бути подане як окремою особою (індивідуально), так і групою осіб (колективно);

б) письмове звернення повинно бути надруковано або написано від руки, розбірливо і чітко, підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати.

В електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається.

Звернення, оформлене без дотримання цих вимог, повертається заявнику з відповідними роз'ясненнями не пізніше чим через 10 днів із дня його надходження.

Звернення, оформлені належним чином і подані у встановленому порядку, підлягають обов'язковому прийняттю і розгляду. Забороняється відмовляти в прийнятті і розгляді звернення з посиланням на політичні погляди, партійну приналежність, стать, вік, віросповідання, національність громадянина, незнання мови звернення.

Якщо питання, поставлені у зверненні, отриманим органом державної влади, місцевого самоврядування, установами, організаціями, об'єднаннями громадян чи посадовими особами, не входять до їх компетенції, вони в термін не більше 5 днів пересилають заяви за приналежністю відповідному органу чи посадовій особі, про що повідомляється громадянину, який подав звернення. У випадку якщо звернення не містить даних, необхідних для ухвалення обґрунтованого рішення органом чи посадовою особою, воно в той же термін повертається громадянину з відповідними роз'ясненнями.

Забороняється направляти скарги громадян для розгляду тим органам чи посадовим особам, дії або рішення яких оскаржуються.

Не підлягають розгляду:

1) письмове звернення без вказівки місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, за яким неможливо встановити авторство, визнається анонімним;

2) повторні звернення тим самим органом від того самого грома-

дянина з одного й того ж самого питання, якщо перше звернення вирішено по суті;

3) звернення з порушеним терміном оскарження прийнятого рішення за раніше поданим зверненням.

Рішення про припинення розгляду такого звернення приймає керівник органу, про що повідомляється особі, яка подала звернення.

Не допускається розголошення отриманої зі звернень інформації про особисте життя громадян без їхньої згоди або інформації, що становить державну чи іншу охоронювану законом таємницю, та іншої інформації, якщо це порушує права і законні інтереси громадян. Не допускається з'ясування даних про особистість громадянина, що не стосуються звернення. На прохання громадянина не підлягає розголошенню його прізвище, місце проживання і роботи.

Ця заборона не поширюється на випадки повідомлення інформації, що міститься в зверненні осіб, які мають відношення до рішення по справі.

Важливо, що особливий порядок звернень посадових осіб органів державної влади здійснюється відповідно до Закону України «Про статус народного депутата України».

За нормами зазначеного Закону (ст. 15) народний депутат має право на сесії Верховної Ради України звернутися із запитом.

Депутатський запит – це вимога народного депутата, народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, яка заявляється на сесії Верховної Ради України до Президента України, до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, дати офіційну відповідь з питань, віднесених до їх компетенції.

Депутатський запит вноситься у письмовій формі народним депутатом, а у випадку, передбаченому ст. 85 Конституції України, – також на вимогу групи народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, і розглядається на засіданні Верховної Ради України.

Водночас за нормами зазначеного Закону (ст. 16) народний депутат має право на депутатське звернення.

Депутатське звернення – викладена в письмовій формі пропозиція народного депутата, звернена до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян здійснити певні дії, дати офіційне роз'яснення чи викласти позицію з питань, віднесених до їх ком-

петенції.

Орган, якому адресовано депутатське звернення, зобов'язаний його розглянути і дати письмову відповідь.

Також розгляд звернень посадових осіб органів державної влади здійснюється відповідно до Закону України «Про комітети Верховної Ради України».

Відповідно до статті 17 цього Закону комітети Верховної Ради України мають право на отримання, вивчення, дослідження інформації з питань, що належать до предметів їх відання.

Так, комітети мають право в установленому законом порядку отримувати від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, їх посадових осіб необхідні матеріали і документи для забезпечення діяльності комітетів відповідно до предметів їх відання.

З метою забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації Верховною Радою України прийнято Закон України «Про доступ до публічної інформації».

Цей Закон визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес.

Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена у процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Відповідно до статті 6 зазначеного Закону до публічної інформації з обмеженим доступом належить:

- 1) конфіденційна інформація;
- 2) таємна інформація;
- 3) службова інформація.

Конфіденційна інформація – інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов.

Таємна інформація – інформація, доступ до якої обмежується, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, бан-

ківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю.

Службова інформація. До службової може належати така інформація:

1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень;

2) зібрана у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

Документам, що містять інформацію, яка становить службову інформацію, присвоюється гриф «для службового користування». Доступ до таких документів надається відповідно цього Закону.

Перелік відомостей, що становлять службову інформацію, який складається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, у тому числі на виконання делегованих повноважень, не може бути обмеженим у доступі.

Публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання.

Для забезпечення збереження та доступу до публічної інформації документи, що знаходяться у суб'єктів владних повноважень, підлягають обов'язковій реєстрації в системі обліку, що має містити:

- 1) назву документа;
- 2) дату створення та надходження документа;
- 3) джерело інформації (автор, відповідний підрозділ);
- 4) передбачену законом підставу віднесення інформації до категорії з обмеженим доступом;
- 5) строк обмеження доступу до інформації, у разі якщо її віднесено до інформації з обмеженим доступом;
- 6) галузь та ключові слова;
- 7) тип, носій (текстовий документ, електронний документ, плівки, відеозаписи, аудіозаписи тощо);
- 8) вид (нормативні акти, угоди, рішення, протоколи, звіти, прес-релізи);
- 9) проекти рішень (довідні записки, звернення, заяви, подання,

пропозиції, листи тощо);

10) форму та місце зберігання документа тощо.

Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту.

Запит на інформацію може бути індивідуальним або колективним і подається в довільній формі. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача. З метою спрощення процедури оформлення письмових запитів на інформацію особа може подавати запит шляхом заповнення відповідних форм запитів на інформацію, які можна отримати в розпорядника інформації та на офіційному веб-сайті відповідного розпорядника. Зазначені форми мають містити стислу інструкцію щодо процедури подання запиту на інформацію, її отримання тощо.

Запит на інформацію має містити:

1) ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є;

2) загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо;

3) підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.

Розпорядник інформації має надати відповідь на запит на інформацію або відмовити в задоволенні запиту не пізніше 5 робочих днів з дня отримання запиту.

Порядок розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України затверджено наказом МВС України від 15.11.2017 № 930.

Розгляд звернень – це здійснення перевірки відомостей, про які йдеться в заяві і повідомленні, узагальнення матеріалів та прийняття рішення згідно з вимогами КПК України.

Безпосередні виконавці при здійсненні перевірок за зверненнями обов'язково спілкуються з їх авторами, з'ясовують усі порушені питання та обставини, вживають заходів щодо захисту конституційних прав громадян у межах своєї компетенції відповідно до чинного законодавства.

До перевірки звернень громадян можуть залучатися за згодою представники громадськості.

За результатами перевірки звернення складається довідка, в якій міститься об'єктивний аналіз усіх зібраних матеріалів. Обов'язково заявнику надається письмова відповідь. Якщо звернення було колективним, то відповідь надсилається тому громадянину, який у зверненні пі-

дписався першим або адреса якого вказана.

Органи Національної поліції розглядають звернення громадян без стягнення за це плати.

Щодо кожного звернення то не пізніше ніж у п'ятиденний термін повинно бути прийняте одне з таких рішень:

- прийняти до свого провадження;
- передати на вирішення до підпорядкованого чи іншого органу Національної поліції;
- надіслати за належністю до іншого органу виконавчої влади, якщо питання, порушені у зверненні, не входять до компетенції Національної поліції, про що одночасно повідомити автора;
- залишити без розгляду.

Не розглядаються повторні звернення одним і тим же органом від одного і того ж громадянина з одного і того ж питання, якщо перше вирішено по суті, та звернення осіб, визнаних судом недієздатними.

Розгляд заяв (клопотань).

За заявами і повідомленнями про злочини, що є приводом для порушення кримінальної справи, згідно з вимогами КПК України не пізніше триденного строку приймається одне із таких рішень:

- 1) про порушення кримінальної справи;
- 2) про відмову в порушенні кримінальної справи;
- 3) про передання заяви чи повідомлення за належністю, про що особа, яка прийняла одне із зазначених рішень, письмово повідомляє заявника.

Коли необхідно перевірити заяву чи повідомлення про злочин до порушення справи, така перевірка здійснюється в строк не більше 10 днів шляхом відібрання пояснень від окремих громадян чи посадових осіб або витребування необхідних документів.

Рішення за заявами і повідомленнями про вчинення домашнього насильства або реальну його загрозу приймається протягом 3 днів, а у разі потреби перевірки викладених фактів та з'ясування додаткових обставин – у строк не більше 7 календарних днів.

Якщо в результаті перевірки заяви і повідомлення про злочин, що вчинений або готується, не встановлено підстав для порушення кримінальної справи, але матеріали перевірки містять дані про наявність у діянні особи адміністративного або дисциплінарного проступку чи іншого порушення громадського порядку, слідчий або орган дізнання має право, відмовивши в порушенні кримінальної справи, надіслати заяву або повідомлення на розгляд громадській організації, товариському суду, комісії в справах неповнолітніх, трудовому колективу або адміністрації

підприємства, установи, організації для вжиття відповідних заходів впливу або передати матеріали для застосування в установленому порядку заходів адміністративного стягнення.

Відповідь за результатами розгляду заяв (клопотань) в обов'язковому порядку дається тим органом, який отримав ці заяви і до компетенції якого входить вирішення порушених у заявах (клопотаннях) питань, за підписом керівника або особи, яка виконує його обов'язки.

Рішення про відмову в задоволенні вимог, викладених у заяві (клопотанні), доводиться до відома громадянина в письмовій формі з посиланням на Закон і викладенням мотивів відмови, а також із роз'ясненням порядку оскарження прийнятого рішення.

Розгляд скарг громадян.

Скарга на дії чи рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, засобів масової інформації, посадової особи подається у порядку підлеглості вищому органу або посадовій особі, що не позбавляє громадянина права звернутися до суду відповідно до чинного законодавства, а в разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням – безпосередньо до суду.

Громадянин може подати скаргу особисто або через уповноважену на це іншу особу. Скарга в інтересах неповнолітніх і недієздатних осіб подається їх законними представниками.

Скарга в інтересах громадянина за його уповноваженням, оформленим у встановленому законом порядку, може бути подана іншою особою, трудовим колективом або організацією, яка здійснює правозахисну діяльність.

До скарги додаються наявні у громадянина рішення або копії рішень, які приймалися за його зверненням раніше, а також інші документи, необхідні для розгляду скарги, які після її розгляду повертаються громадянину.

Громадянин, який звернувся із заявою чи скаргою до органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, засобів масової інформації, посадових осіб, має право:

- особисто викласти аргументи особі, що перевіряла заяву чи скаргу, та брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви;
- знайомитися з матеріалами перевірки;
- подавати додаткові матеріали або наполягати на їх запиті органом, який розглядає заяву чи скаргу;
- бути присутнім при розгляді заяви чи скарги;

- користуватися послугами адвоката або представника трудового колективу, організації, яка здійснює правозахисну функцію, оформивши це уповноваження у встановленому законом порядку;

- одержати письмову відповідь про результати розгляду заяви чи скарги;

- висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці розгляду заяви чи скарги;

- вимагати відшкодування збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень.

Скарга на рішення, що оскаржувалось, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом 1 року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням.

Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються.

Пропущений з поважної причини термін може бути поновлений органом чи посадовою особою, що розглядає скаргу.

Рішення вищого державного органу, який розглядав скаргу, в разі незгоди з ним громадянина може бути оскаржено до суду в термін, передбачений законодавством України.

Звернення розглядаються і вирішуються в термін не більше одного місяця від дня їх надходження, враховуючи вихідні, святкові та неробочі дні, а ті, які не потребують додаткового вивчення та проведення перевірки, – невідкладно, але не пізніше 15 від дня їх отримання.

За зверненнями громадян, за якими неможливо своєчасно закінчити перевірку та прийняти рішення, виконавець не пізніше ніж за 3 робочі дні до закінчення терміну звертається з мотивованим рапортом до керівництва про продовження терміну розгляду заяви. При цьому загальний термін вирішення питань не може перевищувати 45 днів.

Звернення військовослужбовців, а також членів їх сімей в центральному апараті МВС України вирішуються в термін до 15 днів, а в інших органах Національної поліції – невідкладно, але не пізніше ніж через 7 днів. У разі потреби строки можуть бути подовжені ще на 15 і 7 днів відповідно.

Пропозиції, звернення, скарги Героїв Радянського Союзу, Героїв Соціалістичної Праці, інвалідів Великої Вітчизняної війни розглядаються першими керівниками державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій особисто та першочергово.

Звернення громадян, які мають встановлені законодавством пільги, розглядаються у першочерговому порядку.

Особливу увагу приділяють розгляду звернень інвалідів, непрацездатних осіб та осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, багатодітних сімей, одиноких матерів, інших осіб, які потребують соціального захисту та підтримки.

Розгляд запитів на інформацію.

Розпорядник інформації має надати відповідь на запит на інформацію не пізніше 5 робочих днів з дня отримання запиту.

У разі якщо запит на інформацію стосується інформації:

- необхідної для захисту життя чи свободи особи;
- щодо стану довкілля;
- якості харчових продуктів і предметів побуту;
- аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян –

відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту.

У разі якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, розпорядник інформації може продовжити строк розгляду запиту до 20 робочих днів з обґрунтуванням такого продовження.

Про продовження строку розпорядник інформації повідомляє запитувача в письмовій формі не пізніше 5 робочих днів з дня отримання запиту.

Інформація на запит надається безкоштовно.

У разі якщо задоволення запиту на інформацію передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як 10 сторінок, запитувач зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк. Розмір фактичних витрат визначається відповідним розпорядником на копіювання та друк в межах граничних норм, встановлених Кабінетом Міністрів України. У разі якщо розпорядник інформації не встановив розміру плати за копіювання або друк, інформація надається безкоштовно.

Водночас при наданні особі інформації про себе та інформації, що становить суспільний інтерес, плата за копіювання та друк не стягується.

Розпорядник інформації має право відмовити в задоволенні запиту в таких випадках:

– розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит;

– інформація, що запитується, належить до категорії інформації з

обмеженим доступом;

– особа, яка подала запит на інформацію, не оплатила фактичні витрати, пов'язані з копіюванням або друком;

– не дотримано вимог до запиту на інформацію.

Відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем із загальнодоступних джерел, або відповідь не по суті запиту вважається неправомірною відмовою в наданні інформації.

Відмова в задоволенні запиту на інформацію надається в письмовій формі.

Рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації до суду здійснюється відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України.

Особи, на думку яких їхні права та законні інтереси порушені розпорядниками інформації, мають право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди.

Статтею 23 Закону України «Про Національну поліцію» та наказом МВС України від 06.11.2015 № 1377 «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події» передбачено порядок реєстрації заяв та повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, які надійшли від громадян, установ та організації.

Заяви або повідомлення фізичних або юридичних осіб можуть бути усними або письмовими.

Усні заяви про вчинення кримінального правопорушення заносяться до протоколу прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення або таке, що готується, форма якого наведена в додатку 3 до цієї Інструкції, який підписують заявник та посадова особа, що прийняла заяву.

Про наявність письмових заяв про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли до чергової частини органу поліції, та повідомлень, що надійшли усно, в яких наявні відомості, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, після реєстрації в журналі ЄО оперативний черговий доповідає начальникові слідчого підрозділу для внесення слідчими відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформує начальника органу поліції.

Заяви і повідомлення, які надійшли до чергової частини органу

поліції і в яких відсутні відомості, які вказують на вчинення кримінального правопорушення, після реєстрації в журналі ЄО доповідаються оперативним черговим начальником органу поліції або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду та прийняття рішення згідно із Законом України «Про звернення громадян» або Кодексом України про адміністративні правопорушення.

У разі встановлення начальником органу поліції в заяві чи повідомленні відомостей, які вказують на вчинення кримінального правопорушення, він за своєю резолюцією (не пізніше 1 доби з часу реєстрації заяви в журналі ЄО) повертає її до чергової частини для негайної передачі начальнику слідчого підрозділу.

Усні звернення громадян безпосередньо розглядаються, а порушені в них питання, по можливості, вирішуються посадовими особами під час особистого прийому громадян, який проводиться згідно із затвердженим графіком.

Про результати розгляду звернення громадянина повідомляється письмово або усно за його бажанням.

Якщо давалася усна відповідь, то складається відповідна довідка, яка долучається до матеріалів перевірки звернення. У журналі реєстрації звернень громадян, що надійшли поштою, або журналі реєстрації звернень громадян, що надійшли під час особистого прийому, фіксується, що про наслідки перевірки автора повідомлено в усній формі під час особистої бесіди.

Відповідь за результатами розгляду колективного звернення громадян (якщо звернення підписали двоє та більше громадян) направляється тому громадянину, який у зверненні підписався першим або адреса якого вказана.

Письмові звернення громадян, оформлені належним чином і подані в установленому порядку, підлягають обов'язковому прийняттю, реєстрації та первинному розгляду з метою визначення їх належності до компетенції та призначення за ними конкретного виконавця.

Терміни розгляду звернень громадян

Термін розгляду звернень обчислюється з дня їх надходження та реєстрації в підрозділах до дня направлення заявнику відповіді на його звернення.

Якщо останній день терміну розгляду звернення припадає на неробочий день, то за останній день терміну вважається перший після нього робочий день.

За кожним зверненням повинно бути прийняте одне з таких рішень:

- прийняти до свого провадження;
- передати на вирішення до підпорядкованого чи іншого органу поліції;
- надіслати за належністю до іншого органу виконавчої влади, якщо питання, порушені у зверненні, не входять до компетенції органів поліції, про що одночасно повідомити автора;
- залишити без розгляду за наявності підстав, визначених у ст. 8 Закону України «Про звернення громадян».

У разі направлення звернення для перевірки й прийняття рішення до підвідомчих органів термін розгляду такого звернення обчислюється з дня надходження його до органу вищого рівня й закінчується днем надання відповіді тим органом, який його розглядав по суті. В інших випадках термін розгляду звернень громадян обчислюється від дня їхньої реєстрації.

Про пересилання звернення до іншого органу необхідно обов'язково інформувати автора звернення.

За зверненнями громадян, за якими неможливо своєчасно закінчити перевірку та прийняти в установлений термін рішення, виконавець не пізніше ніж за 3 робочі дні до закінчення цього терміну письмово доповідає керівникові органу Національної поліції або його заступникові і порушує питання щодо продовження терміну в межах, установлених законодавством про звернення громадян. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати 45 днів.

Про продовження терміну розгляду письмово повідомляється автор звернення.

Звернення громадян, що надійшли з редакцій газет, журналів, радіо і телебачення, розглядаються органами внутрішніх справ у порядку і терміни, передбачені Законом України «Про звернення громадян».

Порядок прийому громадян

Керівники та інші посадові особи органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян зобов'язані проводити особистий прийом громадян. Порядок прийому громадян визначається таким керівниками та проводиться регулярно у встановлені дні та години, у зручний для громадян час. Графіки прийому доводяться до відома громадян.

Для прийому громадян в органах Національної поліції відводяться спеціальні кімнати (приймальні), обладнуються належним інвентарем і забезпечуються юридичною літературою та нормативно-правовими актами. Вхід до приймальні повинен бути вільний, без оформлення перепусток. Біля входу до приймальні на вільному для огляду місці вивішу-

ється відповідна вивіска та інформаційні дошки, на яких розміщують графік особистого прийому громадян із зазначенням прізвищ посадових осіб, які повинні приймати відвідувачів, часу й місця приймання, витяги із Закону України «Про звернення громадян» та інших нормативно-правових актів з цих питань.

Усі звернення громадян на особистому прийомі реєструються. Якщо вирішити порушені в усному зверненні питання безпосередньо на особистому прийомі неможливо, воно розглядається у тому ж порядку, що й письмове звернення. Про результати розгляду громадянина повідомляється письмово або усно, за бажанням громадянина.

Особистий прийом іноземних громадян та осіб без громадянства здійснюється на загальних підставах, у разі потреби – за участю перекладача.

Особи, визнані судом у встановленому порядку недієздатними, на прийом без участі їх законних представників не допускаються.

Особи, що прибули в стані сп'яніння або з явними ознаками психічного розладу, якщо їх поведінка створює небезпеку для оточуючих, на прийом не допускаються, для їх ізоляції викликаються спеціальні медичні служби.

Усі звернення громадян, подані на особистому прийомі, реєструються в загальному порядку. Якщо вирішити порушені в усному зверненні питання безпосередньо на особистому прийомі неможливо, вони розглядаються в тому самому порядку, що й письмові звернення. При цьому про усне звернення посадовою особою, яка здійснює особистий прийом, складається відповідна довідка. Про результати розгляду громадянина повідомляється письмово або усно (за його бажанням).

Відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян

Посадові особи, винні в порушенні законодавства про звернення громадян, несуть цивільну, адміністративну чи кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

У випадку задоволення скарги орган Національної поліції чи посадова особа, що прийняли неправомірне рішення за зверненням громадянина, відшкодовують останньому заподіяний матеріальний збиток, пов'язаний з подачею і розглядом скарги, обґрунтовані витрати, понесені в зв'язку з виїздом для розгляду скарги за вимогою відповідного органу, і втрачений за цей час заробіток. Суперечки про стягнення витрат розглядаються в судовому порядку.

Громадянина на його вимогу й у порядку, встановленому чинним законодавством, може бути відшкодований моральний збиток, заподіяний неправомірними діями чи рішеннями органа або посадової особи

при розгляді скарги. Розмір відшкодування морального (немайнового) збитку в грошовому вираженні визначається судом.

Контроль за роботою з питань звернень і прийому громадян в органах Національної поліції здійснює керівник органу Національної поліції особисто, через своїх заступників, керівників структурних підрозділів і секретаріат (канцелярію).

Порядок розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення

Наказ Мінсоцполітики, МВС, Міністерства освіти і науки та МОЗ від 19.08.2014 № 564/836/945/577 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення».

Якщо у зверненні (повідомленні) вбачається ознака кримінального правопорушення чи загроза щодо його вчинення, інформація терміново після її отримання передається органу Національної поліції для вжиття відповідних заходів.

Органи Національної поліції:

– здійснюють прийняття інформації про факти жорстокого поводження з дітьми або загрозу щодо їх вчинення цілодобово. Заяви та повідомлення зобов'язані приймати всі працівники органів поліції;

– у разі неможливості подання письмової заяви працівник поліції повинен скласти протокол усної заяви або рапорт про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу його вчинення), у якому зазначаються: прізвище, ім'я, по батькові постраждалої дитини, інформація про особу, яка жорстоко поводитися з дитиною чи реально мала такий намір, час і місце випадку, інші необхідні обставини;

– при отриманні інформації про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу його вчинення) працівник органу поліції уживає заходів щодо її внесення до журналу Єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;

– усі заяви, повідомлення, протоколи усної заяви, рапорти про факти жорстокого поводження з дітьми (загрозу його вчинення) розглядає керівництво органу поліції та надає письмові резолюції працівникам уповноваженого підрозділу щодо необхідних заходів для подальшого прийняття рішення згідно із законодавством;

– після отримання заяви, повідомлення, складання протоколу усної заяви або рапорту про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу його вчинення) працівник органу поліції за наявності ознак кримінального правопорушення доповідає про це начальникові слідчого підрозділу для внесення слідчими відповідних відомостей до Єдиного

реєстру досудових розслідувань та інформує начальника органу поліції;
– за результатами розгляду звернення, повідомлення про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу щодо його вчинення) працівники уповноваженого підрозділу поліції справ зобов'язані поінформувати батьків дитини або осіб, які їх замінюють (якщо не вони є винуватцями жорстокого поводження з дитиною або загрози його вчинення), службу у справах дітей та у разі потреби органи прокуратури та суд.

З початку 2013 року в Україні працює Національна дитяча «гаряча лінія» – для дітей та про дітей (0 800 500 225 або 772 для дзвінків з мобільних операторів). У разі необхідності представники Національної поліції можуть скеровувати дітей телефонувати на Національну дитячу «гарячу лінію» для отримання психологічної та інших видів допомоги дитині, яка постраждала від насильства та жорстокого поводження.

Порядок прийому та розгляду звернень, які надійшли до органів Національної поліції України

Прийняття заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних, особи заявника здійснюється цілодобово і невідкладно тим органом поліції, до якого надійшла заява чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію, або слідчим, або іншою посадовою особою органу поліції, якою самостійно виявлено з будь-якого джерела обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

При особистому зверненні заявника до органу поліції із заявою чи повідомленням про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію уповноважений працівник чергової частини або інша службова особа в кімнаті для приймання громадян цілодобово оформляють протоколи усних заяв і відразу реєструють заяви в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

Уповноважений працівник чергової частини органу поліції, отримавши заяву (повідомлення) про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію, відразу реєструє її (його) в журналі ЄО та направляє на місце події слідчо-оперативну групу чи групу реагування.

Інформацію, яка надійшла до чергової частини органу поліції, про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію на території обслуговування іншого органу поліції уповноважений працівник чергової частини відразу реєструє в журналі ЄО та невідкладно інформує про це той орган, на території оперативного обслуговування якого мала місце така подія.

Матеріали про вчинення правопорушення, що містить ознаки кримінального, заборонено передавати до іншого органу поліції без реєстрації в журналі ЄО та внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Посадова особа органу поліції в разі перебування поза межами органу, в якому вона призначена, на території України в разі звернення до неї громадян або службових осіб із заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких зобов'язана вжити заходів щодо запобігання правопорушенням і їх припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які їй потребують, установлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, та охорони місця події і повідомити про це найближчий орган поліції.

Посадова особа органу поліції при виявленні чи отриманні інформації про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію негайно повідомляє про це чергову частину органу поліції.

Особа, яка подає заяву чи повідомляє про кримінальне правопорушення, під підпис попереджається про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, передбачену статтею 383 Кримінального кодексу України, крім випадків надходження заяви або повідомлення поштою чи зв'язком іншого виду.

Про наявність письмових заяв про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли до чергової частини органу поліції, та повідомлень, що надійшли усно, у яких наявні відомості, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, після реєстрації в журналі ЄО оперативний черговий доповідає начальникові слідчого підрозділу для внесення слідчими відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформує начальника органу поліції.

Реєстрація заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події

У черговій частині органів поліції ведеться журнал ЄО, який забороняється виносити з чергової частини.

Заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події реєструються цілодобово в чергових частинах органів поліції уповноваженими працівниками відразу після їх надходження, вносяться до журналу ЄО та інтегрованої інформаційно-пошукової системи з усіма відомостями з цього журналу.

Заяви і повідомлення, які надійшли до чергової частини органу поліції і в яких відсутні відомості, які вказують на вчинення кримінального правопорушення, після реєстрації в журналі ЄО доповідаються

оперативним черговим начальником органу поліції або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду та прийняття рішення згідно із Законом України «Про звернення громадян» або Кодексом України про адміністративні правопорушення.

При надходженні до органу поліції заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, поштою, телеграфом, факсимільним зв'язком або зв'язком іншого виду, реєструються в підрозділах документального забезпечення цих органів.

Датою подання заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події до органів поліції вважається дата реєстрації такої заяви чи повідомлення в журналі ЄО органу поліції.

Анонімні листи, що містять відомості про вчинені кримінальні правопорушення, реєструються лише в підрозділах документального забезпечення і передаються за резолюцією керівника органу поліції або особи, яка виконує його обов'язки, до структурних підрозділів для використання в розкритті злочинів.

У журналі ЄО також реєструються:

- 1) заяви і повідомлення про зникнення безвісти осіб;
- 2) рапорти працівників поліції про виявлення ними з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення та іншу подію.

При реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли в письмовій формі, оперативний черговий на їх лицьовому боці проставляє спеціальний штамп реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

Контроль за дотриманням законності при веденні журналу ЄО покладається на керівників органів поліції.

Таким чином, перебуваючи на поліцейській станції або у територіальному органі Національної поліції, ДОП має достатньо можливостей для організації безперешкодного прийому громадян, основними завданнями якого є отримання інформації, своєчасне реагування на правопорушення, оперативне вирішення проблем громади та налагодження взаємодії з населенням ОТГ.

КОРИСНІ ІНТЕРНЕТ-ПОСИЛАННЯ

«Community Policing», або Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду. URL: <http://cop.org.ua/ua>.

Взаємодія поліції та громади. URL: http://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2017/02/com_pol.pdf.

Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua>.

Огляд програм взаємодії поліції з населенням. ХІСД. Харків. 2015. URL: khisr.kharkov.ua/files/docs/1430217936.doc.

Поліцейський офіцер громади. URL: <https://www.npu.gov.ua/yatut.html>

Рекомендовані джерела:

1. Декларація про поліцію: Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи: Міжнародний документ. 1979. № 690
URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_803/print1510254482125057.
2. Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. *Офіційний вісник України* від 08.09.2017. № 70. С. 471, стаття 2136, код акта 87093/2017.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37.

Навчально-практичне видання

**Голобородько Денис Віталійович
Логвиненко Борис Олексійович
Очеретяний Максим Анатолійович
Собакарь Андрій Олексійович**

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ
В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ
НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА**

Методичні рекомендації

Редактор – *Н.Ю. Веріго*

Підп. до друку 08.10.2019 р. Формат 60x84/16. Друк RISO. Гарнітура Times.
Умов.-друк. арк. 4,25. Тираж 50 прим.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, пр. Гагаріна, 26, тел. (056) 370-96-59
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6054 від 28.02.2018